

شورای عالی آموزش و پرورش

اهداف دوره های تحصیلی تظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران

ارودیه شت ۹۸

جمهوری اسلامی ایران - وزارت آموزش عالی و پرورش - مرکز نشر و توزیع مواد آموزشی

مشخصات فنی

عنوان و نام پدیدآور	اهداف دوره های تحصیلی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران مؤلف شورای عالی آموزش و پرورش
مختصات نشر:	نشر فرزندگان تهران - ۱۳۹۸
مختصات ظاهر:	۲۰ صفحه
شماره شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۸۴۹۵-۵۷-۴
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
موضوع:	آموزش و پرورش - ایران
موضوع:	Education - Iran
موضوع:	آموزش و پرورش - ایران - هدف ها
موضوع:	Education -- Iran - Aims
شناسه افزوده:	مورای عالی آموزش و پرورش
رده بندی کنگره:	La۱۳۵۱
رده بندی دیویی:	۳۷۰/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی:	۵۷۹۹۶۱۸

عنوان: اهداف دوره های تحصیلی نظام تعلیم و تربیت

رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران

مؤلف: شورای عالی آموزش و پرورش

ناشر: نشر فرزندگان تهران

طراحی و صفحه آرای: نشر فرزندگان تهران

سال چاپ: ۱۳۹۸

نوبت چاپ: اول

تیراژ: ۱۰۰۰

تعداد صفحات: ۲۰

فهرست

پیش‌گفتار.....	۵
سلسله مراتب اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی.....	۱۰
اهداف دوره های تحصیلی به تفکیک ساحت های تعلیم و تربیت.....	۱۱
مقدمه.....	۱۱
ساحت تعلیم و تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی.....	۱۲
ساحت تعلیم و تربیت زیبایی‌شناسی و هنری.....	۱۳
ساحت تعلیم و تربیت زیستی و بدنی.....	۱۴
ساحت تعلیم و تربیت علمی و فناوریانه.....	۱۶
ساحت تعلیم و تربیت اجتماعی و سیاسی.....	۱۷
ساحت تعلیم و تربیت اقتصادی و حرفه‌ای.....	۱۹
هدف‌فراساحتی.....	۲۰

پیش گفتار

«اهداف دوره های تحصیلی» یکی از مؤلفه های مهم و تأثیرگذار در فرایند تعلیم و تربیت است که «مقصد» تمام برنامه ها و فعالیت های آموزشی و تربیتی را مشخص می کند و به اجزاء متنوع و متکثر نظام آموزشی «جهت» و «سامان» می دهد. برنامه های آموزشی و درسی به صورت آشکار و پنهان، معطوف به اهداف دوره های تحصیلی، طراحی و اجرا می شوند و تمام کنشگران نظام آموزشی، اعم از مدیران، معلمان، دانش آموزان و خانواده ها برای دستیابی به اهداف مذکور، برنامه ریزی و تلاش می کنند. اهداف مزبور در هر کشور متناسب با اهداف زمانی، نظام حاکم، ارزش ها و باورهای جمعی و فرهنگ عمومی، نیازها، شرایط و امکانات و اهداف نهایی آموزش و پرورش تعیین می شوند و زمینه را برای تحقق آن ها فراهم می آورند.

پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، بعد از بازنگری و اصلاحات اولیه در اهداف قبلی، در تاریخ ۱۳۷۷/۷/۳۰ تعداد ۵۹ هدف کلی در قالب ۸ ساحت آموزشی و تربیتی به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش رسید؛ این اهداف متناسب با اقتضات دوره های تحصیلی به ۹۵ هدف در دوره ابتدایی، ۱۰۵ هدف در دوره راهنمایی تحصیلی و ۱۰۲ هدف در دوره متوسطه جمعاً ۳۰۲ هدف تقسیم و در تاریخ ۱۳۷۹/۲/۲۹ اهداف تفصیلی به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش رسید.

با تدوین و تصویب سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۳۹۰/۷/۵) بازنگری و بازتولید اهداف دوره های تحصیلی، در دستور کار قرار گرفت تا مبتنی بر مبانی نظری سند تحول بنیادین و اسناد بالادستی و متناسب با تحولات محیطی و اقتضات زمان، اهداف نوین، تدوین و تصویب شود. خوشبختانه در یک کارگروه فشرده با حضور جمعی از کارشناسان مجرب سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش، معاونت های آموزشی و پرورشی وزارت آموزش و پرورش، مدیران و معلمان توانمند مدارس و تعدادی از صاحب نظران و متخصصان موضوعی از دانشگاه ها و حوزه های علمیه به این طرح سترگ و اثرگذار اهتمام ورزیدند و مبتنی بر اسناد بالادستی، یافته های پژوهشی، مطالعات تطبیقی و تجربیات زیسته خود، مجموعه حاضر را تدوین نمودند که در تاریخ ۱۳۹۷/۲/۱۰ به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش رسید.

اهداف دوره های تحصیلی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران

این مجموعه حاوی ۷ هدف کلی در ۶ ساحت تربیتی است که در اهداف تفصیلی، ۱۴ هدف متعلق به دوره اول ابتدایی، ۱۸ هدف متعلق به دوره دوم ابتدایی، ۱۹ هدف متعلق به دوره اول متوسطه و ۱۹ هدف متعلق به دوره دوم متوسطه (جمعاً ۷۰ هدف) می باشد.

نکات مهم در فرایند تدوین، بررسی و تصویب اهداف دوره های تحصیلی عبارتند از:

۱- اهداف دوره های تحصیلی بر اساس مصوبه شورای عالی آموزش و پرورش به تفکیک دوره های تحصیلی چهارگانه (۳+۳+۱۲) و ساحت های شش گانه تعلیم و تربیت، مندرج در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش تهیه شده است. این اهداف شایستگی ها و توانمندی هایی را که یادگیرنده ها در پایان هریک از دوره های تحصیلی باید آن دست پیدا کنند، تعیین می کند. دریند اول فصل هفتم سند تحول بنیادین، ذیل عبارت «پرورش تربیت یابندگی که ...»، شایستگی های مورد انتظار در خروجی های نظام آموزشی، منطبق با ساحت های تعلیم و تربیت توصیف شده است. اهداف دوره های تحصیلی، جلوه بسط یافته و برش خورده همان شایستگی هاست این اهداف، بر فراز برنامه های درسی حوزه های تربیت و یادگیری برنامه درسی ملی و تمامی برنامه های اجرایی، عبارت آموزش و پرورش قرار می گیرد. تلاش شده است که این اهداف نه آن قدر کلی باشند که به اهدافی نزدیک شوند و نه آن قدر جزئی که به سطح برنامه درسی حوزه های تربیت و یادگیری تقلیل یابند. بدین ترتیب تعداد اهداف، نسبت به اهداف مصوب دهه هفتاد که گاهی به سطح اهداف یک درس و یا واحد یادگیری تقابلیافته بود، کاهش فراوانی را نشان می دهد.

۲- اهداف دوره های تحصیلی برای کلیه بخش های نظام آموزشی تعیین تکلیف می کند و زمینه ساز هماهنگی و انسجام فعالیت های آنها است. نگاه به خروجی نظام، از منظر شایستگی هایی که یادگیرنده ها باید به آن دست پیدا کنند، از یک سو تصویری روشن از مسیری که باید پیموده شود، پیش چشم تمام عوامل تعلیم و تربیت (اعم از مدیران، کارشناسان، معلمان، دانش آموزان و والدین) ایجاد می کند و از سوی دیگر کمک می کند هر بخش، نقش و مأموریت خود را برای تحقق اهداف تعریف نماید. در این میان، مهم ترین کاربرد اهداف ناظر به برنامه های درسی حوزه های تربیت و یادگیری است.

۳- مفاد سیاست‌های ابلاغی مقام رهبری (مدظله‌العالی)، نقشه جامع علمی کشور، مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، سند تحول بنیادین و برنامه درسی ملی مورد بررسی قرار گرفته و گزاره‌هایی که هدایت‌کننده فرآیند عمل و ملاک‌های ارزیابی (بعد روشی و بعد محتوایی) آن بوده، استخراج شده است. از آنجایی که اغلب عبارات و جملاتی که در اسناد بالادستی ارائه شده، ماهیت غایی دارد و استفاده مستقیم از آن‌ها، احتمال نزدیک شدن اهداف دوره‌های تحصیلی به اهداف غایی را افزایش می‌دهد، لذا گزاره‌های هدایت‌کننده (برهم نهاده شده) با تحلیل و طبقه‌بندی آن دسته از عبارات و جملات اسناد که بر هدفی دارند، استخراج شده‌اند.

۴- اهداف دوره‌های تحصیلی گونه‌ای تدوین شده‌اند که با ادبیات سه سند مهم تعلیم و تربیت، یعنی مبانی نظری تحول بنیادین، سند تحول بنیادین و برنامه درسی ملی سازگارند و اتحاد معنایی و شکلی لازم بین اهداف و اسناد فوق تأیید بر وجه مشترک آن‌ها رعایت شده است. در تنظیم اهداف، ساحت‌های تعلیم و تربیت تا حد زیادی متناظر با حوزه‌های تربیت و یادگیری برنامه درسی ملی در نظر گرفته شده‌اند. لذا ارتباط مورد انتظار بین "درسی هدف‌گذاری و برنامه‌های درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری در برنامه درسی ملی، در اهداف ساحت‌ها برقرار است. به عبارت دیگر، هدف‌های دوره‌های تحصیلی، قابلیت برقراری ارتباط با عناصر پنج‌گانه (تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق) و عرصه‌های ارتباطی چهارگانه (خود، خلق، خلقت و خداوند متعال) را داراست. بدین ترتیب در تدوین اهداف به گونه‌ای تدبیر شده که افتراقات غیرقابل اجتناب در بین اسناد تحولی، مایه تفرقه بین اسناد نشده و به موضع‌گیری‌های تند، یک‌سویه و حذفی منجر نگردد.

۵- رویکرد تحلیلی، به دلایل نگاه جزءنگر و تفکیکی به انسان و تفکیک ابعاد وجودی او از یکدیگر، مغایرت با مبانی نظری سند تحول بنیادین و نیز خط‌کشی‌های قطعی و دقیق میان ساحت‌های تربیت و یا دوره‌های تحصیلی، مبنای کار قرار نگرفته و به جای آن رویکرد کسب شایستگی انتخاب شده است که قائل به پیوستگی و یکپارچگی ابعاد وجود انسان است. (ویژگی یکپارچگی، چندوجهی بودن در مبانی نظری سند تحول و برنامه درسی ملی مورد تأکید قرار گرفته است). این رویکرد با مفهوم موقعیت در مبانی نظری سند که ماهیتی لایه‌ای و تشکیکی دارد و اجزا آن شدیداً به هم وابسته و مرتبطند؛ هماهنگ است.

